

Kaders 2019

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1 Incidentele dekking ten laste van reserves	4
2. Aanpassingen meerjarenbegroting 2019-2022.....	6
2.1 Saldo aanvragen kaders 2019	6
2.2 Jaarrekening 2017	6
2.3 Bijstelling budgetten.....	6
2.4 1e Tussentijdse rapportage 2018	6
2.5 Nieuw beleid	6
2.5.1 Exploitatie	6
2.5.2 Investerings.....	7
2.6 Algemene dekkingsmiddelen	8
2.6.1 Algemene uitkering.....	8
2.6.2 Ombuigingen	8
2.7 Risicobeheersing	8
3. Indeling begroting	9
3.1 Taakvelden	9
3.1.1 Programma's.....	9
3.1.1 Beleidsindicatoren	9
3.2 Paragrafen	9
3.2.1 Sociaal Domein	9
4. Kaders voor de begroting 2019.....	11
4.1 Begrotingscirculaire 2019-2022 Provincie Zuid-Holland.....	11
4.2 Uitgaven	11
4.3 Inkomsten.....	11
4.4 Salarisontwikkelingen	11
4.5 Investerings	11
4.5.1 Vrijval kapitaallasten.....	12
4.6 Verbonden partijen.....	12
4.6.1 Eneco	12
4.7 Financiering	13
4.8 Programmatisch werken	13
4.9 Subsidies.....	13
4.9.1 Aanpassing subsidieplafond	14
5. Lokale heffingen, rechten en leges	15
5.1 Inleiding.....	15
5.2 Kostendekkendheid	15
Bijlage 1 – Begrotingscirculaire Provincie Zuid-Holland	16
Bijlage 2 – Toelichting op nieuw beleid	18
2.1 Exploitatie	18
2.2 Investerings	23

Zaaknummer: ZK18000101	Behorend bij raadsbesluit nr: 18-0013976	Documentnummer: 18-0013977
----------------------------------	--	--------------------------------------

1. Inleiding

Voor u ligt het document "Kaders 2019". In de financiële verordening gemeente Krimpenerwaard 2017 (artikel 4, lid 1) is opgenomen dat het college van B&W aan de gemeenteraad een nota aanbiedt met een voorstel voor het beleid en de financiële kaders van de begroting voor het volgende begrotingsjaar en de meerjarenraming. Het document vormt een hulpmiddel voor de gemeenteraad om het college kaders mee te geven voor het opstellen van de meerjarenbegroting 2019-2022.

De basis voor deze kaders wordt gevormd door de op 7 november 2017 vastgestelde begroting 2018 met de meerjarenraming. Deze begroting laat een meerjarig sluitende begroting zien voor alle jaarschijven. Vanuit dat startpunt is geïnventariseerd op welke onderdelen we intensivering van beleid noodzakelijk vinden, waar we verwachten dat inkomsten en uitgaven gaan veranderen en welke investeringen op ons afkomen.

In verband met de financiële vertaling van het regeerakkoord en het Interbestuurlijk programma (IBP) is in maart jl. een tussencirculaire van het Gemeentefonds verschenen. Deze circulaire laat een positief beeld zien. Dit positieve beeld wordt, naar verwachting, vertaald naar de Meicirculaire 2018. Bij deze laatste circulaire is pas inzichtelijk wat de exacte gevolgen voor onze gemeente zijn. Vanwege de verschijningsdatum, eind mei of begin juni, maakt de meicirculaire logischerwijs nog geen onderdeel uit van de in deze nota gepresenteerde saldi. Over de financiële gevolgen van de meicirculaire wordt u separaat geïnformeerd.

Om na de gemeenteraadsverkiezingen van afgelopen maart de nieuwe coalitie zoveel mogelijk ruimte te bieden om haar beleidsvoornemens te ontwikkelen is de voorliggende kadernota een technisch en beleidsarm document. Nieuw beleid wordt meegenomen bij het opstellen van de meerjarenbegroting 2019-2022. Hierop is een aantal uitzonderingen:

1. Wettelijk voorgeschreven nieuw beleid;
2. Nieuw beleid als gevolg van reeds aangegane verplichtingen.
3. Noodzakelijk (zowel nieuw beleid als aanpassing van bestaand beleid).

De investeringen voor de komende jaren zijn op basis van dezelfde hiervoor genoemde driedeling opgenomen in de kadernota. De hieruit voortvloeiende lasten in verband met rente en afschrijving zijn ook verwerkt, voor zover deze van invloed zijn op het saldo van de exploitatie. Overigens betreft een groot deel van de investeringen vervangingsinvesteringen waarvan de lasten al in de begroting zijn opgenomen of investeringen die ten laste worden gebracht van voorzieningen. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de structurele effecten vanuit de jaarrekening 2017 voor wat betreft de kapitaallasten, in lijn met voorgaande jaren, nu nog niet zijn meegenomen. Deze worden rechtstreeks verwerkt in de meerjarenbegroting 2019-2022.

Naast de saldi uit de meerjarenraming van de begroting 2018, zijn ook de financiële effecten uit de 1^e Tussentijdse rapportage 2018 meegenomen. Samen met de nieuwe aanvragen die in deze nota worden gedaan, leidt dat tot onderstaand meerjarig overzicht.

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Saldo meerjarenbegroting 2018	254	314	172	172
Saldo 1^e Tussentijdse rapportage 2018	114	-117	-79	-79
Kaders 2019:				
Wettelijk	-13	-22	-22	-22
Verplichting	-356	-445	-557	-692
Noodzakelijk	-156	-295	-489	-728
Saldo kaders	-157	-565	-975	-1.349

Bedragen x € 1.000

Indien we voornoemde saldo corrigeren voor incidentele posten, leidt dat tot de volgende meerjarige saldi voor de Kaders 2019.

	2019	2020	2021	2022
Saldo kaders	-157	-565	-975	-1.349
Waarvan incidenteel				
Meerjarenbegroting 2018	-210	-137	-137	-137
1 ^e Tussenrapportage 2018	-13	-33	67	67
Structureel saldo Kaders 2019	66	-395	-905	-1.279

Bedragen x € 1.000

Net als in voorgaande jaren geven de meerjarige saldi zoals gepresenteerd in deze kadernota nog geen zekerheid ten aanzien van het uiteindelijke saldo van de meerjarenbegroting 2019-2022. Het is nu nog te vroeg om daarop vooruit te lopen. Zo zijn de financiële impact van het Collegeprogramma en, zoals hiervoor reeds gemeld, de uitkomst van de meicirculaire 2018 nog niet meegenomen in het saldo van deze kadernota. Hoewel de verwachting is dat uitkomst van de meicirculaire, inclusief gevolgen IBP, positief is, zal de financiële ruimte deels nodig zijn voor het opvangen van de oplopende loon- en prijsontwikkeling. Een ander deel van de financiële ruimte zal nodig zijn voor de oplopende rekeningen en groei in het sociaal domein. Bovendien leiden zaken als verhoging van de BTW, de invoering van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en de implementatie van de Omgevingswet tot extra uitgaven. Dit betekent dat tegenover de verwachte extra inkomsten ook extra lasten moeten worden opgenomen in de begroting.

De gepresenteerde meerjarige saldi worden komende periode uitgewerkt en voor het tekort worden oplossingen gezocht, zodat we wederom een sluitende meerjarenbegroting kunnen voorleggen. Om dit te bewerkstelligen hanteren we de werkwijze die ook bij de totstandkoming van de voorgaande begrotingen tot een sluitend meerjarenperspectief heeft geleid. Dit betekent primair dat dekking voor nieuw beleid wordt gevonden binnen bestaande middelen. Wanneer dit niet de benodigde ruimte oplevert, wordt naar alternatieve voorstellen gezocht. Deze kunt u dan tegemoet zien bij behandeling van de begroting 2019.

1.1 Incidentele dekking ten laste van reserves

In het voorgaande zijn alleen de structurele posten gepresenteerd. Voor de incidentele aanvragen geldt dat deze ten laste van reserves kunnen worden gebracht. Hiermee zijn ze niet van invloed op het saldo van de exploitatie. In onderstaand overzicht is te zien voor welke bedragen er per programma en jaarschijf incidenteel een beroep wordt gedaan op de algemene en bestemmingsreserves. De betreffende aanvragen die hiermee worden gedekt, zijn wel toegelicht in deze nota.

	2019	2020	2021	2022
Bestemmingsreserve	25	0	0	0
Financiën en algemene dekkingsmiddelen	25	0	0	0
Algemene reserve	285	-105	0	0
Samenleving	180	0	0	0
Bestuur en dienstverlening	105	-105	0	0
Eindtotaal	310	-105	0	0

Bedragen x € 1.000

Voor de opzet van de kadernota 2019 is aansluiting gezocht bij de voorgaande kadernota's. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de aanpassingen op de meerjarenbegroting en de gevolgen die deze hebben. Hoofdstuk 3 gaat in op de indeling van de begroting. Vervolgens worden in hoofdstuk 4 de bij het opstellen van de meerjarenraming 2019 te hanteren kaders toegelicht. Deze kaders vinden hun

oorsprong zowel in door externe partijen opgelegde regels als in interne, door ons zelf opgelegde, criteria. Tenslotte wordt in hoofdstuk 5 ingegaan op de lokale heffingen, rechten en leges.

2. Aanpassingen meerjarenbegroting 2019-2022

2.1 Saldo aanvragen kaders 2019

De voorliggende nota Kaders 2019 brengt in beeld welke ontwikkelingen en voorstellen van invloed zijn op de nog op te stellen begroting 2019-2022.

Het vertrekpunt voor het opstellen van de begroting 2019 is de jaarschijf 2019 uit de meerjarenbegroting 2018. Het saldo van deze begroting is in iedere jaarschijf positief. Deze positieve saldi zijn voor iedere jaarschijf beschikbaar gehouden binnen de exploitatie.

Ter informatie is in onderstaand overzicht het meerjarige saldo van de begroting 2018-2021 opgenomen en doorgetrokken naar 2022. Hierbij is het saldo voor 2022 vooralsnog gelijk gesteld aan 2021.

Jaarschijf	2018	2019	2020	2021	2022
Structurele ruimte	236	464	451	309	309
<i>Incidentele lasten</i>	-229	-210	-137	-137	-137
Saldo begroting 2018-2021	7	254	314	172	172

Bedragen x € 1.000

2.2 Jaarrekening 2017

De structurele financiële effecten die voortvloeien uit de jaarrekening 2017 zijn meegenomen in de eerste tussenrapportage 2018. Uitzondering hierop vormen, zoals hiervoor reeds gemeld, de kapitaallasten.

2.3 Bijstelling budgetten

Vooralsnog zijn er in 2018 geen vastgestelde begrotingswijzigingen met structurele gevolgen voor de exploitatie. De structurele gevolgen vanuit de eerste tussenrapportage 2018 zijn al wel meegenomen in het financiële beeld van deze kadernota. Eventuele nog volgende structurele begrotingswijzigingen verwerken we indien mogelijk in de meerjarenbegroting 2019.

2.4 1e Tussentijdse rapportage 2018

Als gevolg van diverse bijstellingen van budgetten laat de 1^e tussentijdse rapportage 2018 meerjarig onderstaande positieve saldi zien.

Jaarschijf	2019	2020	2021	2022
Structureel ruimte	127	-85	-147	-147
<i>Incidentele lasten</i>	-13	-33	67	67
Saldo 1e Tussentijdse rapportage 2018	114	-117	-79	-79

Bedragen x € 1.000

Uitgaande van ongewijzigde vaststelling van de rapportage, zijn deze saldi betrokken in het opstellen van de Kaders 2019.

2.5 Nieuw beleid

Ten opzichte van de begroting 2018 is sprake van een aantal nieuwe posten. Dit betreft zowel exploitatie als investeringen. In het onderstaande worden de totalen per jaarschijf gepresenteerd. Een nadere toelichting op de individuele posten is opgenomen in bijlage 2.

2.5.1 Exploitatie

Onderstaand is eerst een totaaloverzicht opgenomen van de structurele en incidentele lasten en dekking per programma.

	2019	2020	2021	2022
Structureel	-524	-763	-1.069	-1.442
Lasten	-813	-1.161	-1.555	-2.018
Samenleving	-378	-467	-556	-645
Openbare orde en veiligheid	-171	-171	-194	-194
Werk en inkomen	-31	-30	-29	0
Economie	0	-90	-180	-270
Bestuur en dienstverlening	-15	-15	-15	-15
Financiën en algemene dekkingsmiddelen	-176	-309	-498	-591
Lasten ICT	-42	-42	-42	-42
Kapitaallasten	0	-37	-41	-261
Dekking	288	398	486	575
Tarieven	40	40	40	40
Specifieke uitkering	248	337	426	515
Reserves	0	21	20	20
Incidenteel	0	0	0	0
Lasten	-320	95	0	0
Samenleving	-180	0	0	0
Economie, ondernemen en bedrijvigheid	-10	-10	0	0
Bestuur en dienstverlening	-105	105	0	0
Lasten ICT	-25	0	0	0
Dekking	320	-95	0	0
Reserves	310	-105	0	0
Bijstelling lasten	10	10	0	0
Eindtotaal	-524	-763	-1.069	-1.442
<i>Bedragen x € 1.000</i>				

Een overzicht van de individuele posten per programma is opgenomen in bijlage 2.

2.5.2 Investerings

Onderstaand is per programma een overzicht opgenomen van het totaal van de investeringen per programma. Het betreft zowel nieuwe als vervangingsinvesteringen. De hieruit voortvloeiende kapitaallasten zijn, voor zover van toepassing, verwerkt binnen onderdeel 2.5.1. Exploitatie.

	Investering	2019	2020	2021	2022
Incidenteel	-11.815	-3.829	-3.993	-1.852	-2.141
Samenleving	-4.259	-1.068	-906	-712	-1.573
Openbare orde en veiligheid	-3.591	-1.204	-2.387	0	0
Duurzaamheid, infrastructuur en milieu	-1.383	-1.341	-42	0	0
Financiën en algemene dekkingsmiddelen	-2.581	-217	-657	-1.140	-568
Eindtotaal	-11.815	-3.829	-3.993	-1.852	-2.141
<i>Bedragen x € 1.000</i>					

Een overzicht van de individuele investeringen per programma is opgenomen in bijlage 2.

2.6 Algemene dekkingsmiddelen

Dekking van uitgaven kan op verschillende manieren plaatsvinden. Incidentele lasten kunnen incidenteel worden gedekt uit reserves of incidentele baten. Structurele lasten worden gedekt door structurele baten, tenzij expliciet anders vermeld. Voor uitgaven die betrekking hebben op periodiek onderhoud aan onze kapitaalgoederen (onder andere wegen, gebouwen en openbare verlichting) wordt jaarlijks 'gespaard' door toevoeging van een bedrag aan de betreffende voorziening. In de begroting presenteren wij u een volledig overzicht van de uitgaven, inkomsten en dekking, waarbij wordt ingegaan op het structurele of incidentele karakter ervan. Het belangrijkste onderdeel van de dekking van de uitgaven zijn de algemene uitkering en de opbrengst van gemeentelijke belastingen.

2.6.1 Algemene uitkering

Volgens de provinciale kaders moet in de begroting minimaal uitgegaan worden van de in de meicirculaire 2018 gepresenteerde gegevens. Deze circulaire verschijnt waarschijnlijk pas eind mei of begin juni, waardoor het niet meer mogelijk is om de hierin opgenomen gegevens nog in deze kadernota te kunnen presenteren. U wordt daarom afzonderlijk over de meerjarige gevolgen van deze circulaire geïnformeerd. Zoals reeds aangegeven in de inleiding van deze kadernota is de verwachting dat de meicirculaire, onder andere als gevolg van de verwerking van het IBP, een positief meerjarig beeld laat zien. Tevens is aangegeven dat vanuit de extra baten ook diverse lasten dienen te worden gedekt. Uiteraard worden de uitkomsten van de circulaire, zowel aan de baten- als aan de lastenkant, meegenomen bij het opstellen van de begroting 2019.

2.6.2 Ombuigingen

Indien er binnen een jaarschijf sprake is van een financieel tekort als gevolg van nieuw beleid en/of investeringen, dan wordt een oplossingsrichting gehanteerd waarbij het uitgangspunt is dat ruimte wordt gezocht binnen de bestaande begroting. Wanneer het niet mogelijk blijkt om de benodigde ombuigingen binnen de bestaande begroting te realiseren, wordt bij de begroting 2019-2022 een voorstel gedaan om een structureel sluitende meerjarenbegroting vast te kunnen stellen. Dit binnen de kaders van ons eigen financieel beleid en de vereisten van de toezichthouder.

2.7 Risicobeheersing

Op 1 november 2016 is de nota Risicomanagement vastgesteld door de gemeenteraad. In deze nota is bepaald dat er twee keer per jaar een volledige actualisatie van de risico's wordt gedaan. Bij deze inventarisatie worden risico's in beeld gebracht en zo mogelijk worden beheersmaatregelen geïmplementeerd. Begin 2018 is een volledig nieuwe risico-inventarisatie uitgevoerd. De uitkomsten zijn opgenomen in de jaarrekening 2017. Voor de begroting 2019 vindt opnieuw een actualisatie plaats.

3. Indeling begroting

3.1 Taakvelden

Om te voldoen aan de vereisten, zoals opgenomen in de herziening BBV, wordt de begroting 2019 ingericht op basis van taakvelden. Het gebruik van deze uniforme taakvelden maakt het mogelijk om baten en lasten van activiteiten te aggregeren en met die van andere gemeenten te vergelijken. Samen met de informatie op www.waarstaatjegemeente.nl vormt de indeling naar taakvelden een goede basis en mogelijkheid voor de onderlinge vergelijking van gemeenten op soortgelijke onderdelen.

3.1.1 Programma's

De huidige indeling van de programmabegroting is gebaseerd op de indeling van het Collegewerkprogramma 2015-2018. Voor de meerjarenbegroting 2019-2022 wordt voorgesteld om, in lijn met de inrichting van de begroting op basis van taakvelden, de programma-indeling te baseren op de hoofdtakvelden zoals die in de herziening BBV worden onderscheiden. Met deze indeling wordt bereikt dat de programmabegroting meerjarig duurzaam vergelijkbaar wordt.

Hantering van de hoofdtakvelden als programma leidt tot de volgende programma-indeling:

- Bestuur en ondersteuning
- Veiligheid
- Verkeer en vervoer
- Economie
- Onderwijs
- Sport, cultuur en recreatie
- Sociaal domein
- Volksgezondheid en milieu
- Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (VHROSV)

De programma-indeling op basis van hoofdtakvelden wordt in de begroting 2019 verwerkt. In deze kadernota worden de cijfers nog gepresenteerd op basis van de huidige programma-indeling.

3.1.1 Beleidsindicatoren

Op grond van de wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) van 5 maart 2016, moeten gemeenten voortaan in de programma's de maatschappelijke effecten die met de verschillende programma's worden beoogd, toelichten aan de hand van beleidsindicatoren. Bij ministeriële regeling is hiertoe een set van 39 beleidsindicatoren verplicht gesteld.

Met de implementatie van de indicatoren worden raadsleden in staat gesteld om op maatschappelijke effecten te kunnen sturen. Bovendien wordt de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten op deze manier vergroot.

Het staat gemeenten vrij om naast de verplichte indicatoren ook nog facultatieve indicatoren op te nemen. Dit kan eventueel op basis van een door de VNG hiertoe ontwikkelde set. Tot op heden hebben wij in de begroting nog niet met facultatieve indicatoren gewerkt. Wel is hierover samen met de auditcommissie al een enkele keer gesproken. Mogelijk dat dit een vervolg krijgt en ertoe leidt dat in de begroting 2019 ook één of meerdere facultatieve indicatoren worden opgenomen.

3.2 Paragrafen

In de meerjarenbegroting 2018-2021 zijn aan de begroting twee paragrafen toegevoegd ten opzichte van de voorschriften uit het BBV. Het betreft de paragrafen Sociaal Domein en Duurzaamheid. Via deze paragrafen wordt inzicht gegeven in de stand van zaken met betrekking tot die onderwerpen.

3.2.1 Sociaal Domein

Voorgesteld wordt om in de komende meerjarenbegroting de paragraaf Sociaal Domein niet meer op te nemen. Enerzijds ligt de transitie van de decentralisaties steeds verder achter ons en is één en ander steeds meer ingebed in de bedrijfsvoering van de organisatie. Anderzijds zijn de bijdragen die wij als gemeente krijgen ten behoeve van het Sociaal Domein vanuit de Algemene uitkering met

ingang van 2019 ontschot. Dat wil zeggen dat ze niet meer specifiek gelabeld zijn voor het Sociaal Domein.

4. Kaders voor de begroting 2019

4.1 Begrotingscirculaire 2019-2022 Provincie Zuid-Holland

In de gemeentewet is geregeld dat Gedeputeerde Staten (GS) toezicht houdt op de gemeenten. Voor de uitvoering hiervan volgt GS de financiële positie van onze gemeente en de ontwikkelingen die daarbij een rol spelen. Door middel van een circulaire worden we jaarlijks geïnformeerd over een aantal ontwikkelingen waarmee gemeenten in de komende periode (waarschijnlijk) te maken krijgen en die daarmee van belang zijn voor de begroting 2019-2022. Ook worden in de circulaire de criteria voor en de wijze van toezicht toegelicht. Daarnaast blijven ook de financieel technische onderwerpen in de begrotingscirculaires van voorgaande jaren, de themacirculaires en het Gemeenschappelijk toezichtkader 2014 van toepassing bij de beoordeling van de begroting 2019.

In bijlage 1 staan de belangrijkste ontwikkelingen en toetsingsaspecten die van belang zijn voor de begroting 2019 opgenomen.

4.2 Uitgaven

De uitgaven worden geraamd op basis van constante prijzen. Er vindt een aanpassing van de uitgaven plaats op basis van de inflatiecorrectie zoals die is opgenomen in de meicirculaire 2018 van het Gemeentefonds.

4.3 Inkomsten

Ook de inkomsten worden geraamd op basis van constante prijzen. Er vindt een aanpassing van de inkomsten plaats op basis van de inflatiecorrectie zoals die is opgenomen in de meicirculaire 2018 van het Gemeentefonds.

4.4 Salarisontwikkelingen

De huidige CAO heeft een looptijd tot 1 januari 2019. De inzet voor de nieuwe arbeidsvoorwaarden en de financiële consequenties zijn op dit moment onbekend. Voor de begroting 2019 wordt daarom uitgegaan van aannames.

De generieke salarisverhoging voor 2019 wordt geraamd op basis van de meest actuele inschatting(en). Op basis van een inschatting van de huidige CAO onderhandelingen is het aannemelijk rekening te houden met een loonsverhoging van 2%. In de begroting 2019 wordt hiermee rekening gehouden.

De ABP pensioenpremie stijgt vooral door het meerjarige premie(herstel)beleid. Het pensioen is duurder geworden door de lage rente en het feit dat we steeds ouder worden. De wijzigingen in de middelloonregeling als gevolg van de vereenvoudiging van de pensioenregeling, hebben ook een verhogend effect op de premie. Dit alles heeft geleid tot een structureel hogere premie vanaf het kalenderjaar 2017. Met de premiestijging in 2018 werd een volgende stap gezet. In 2019 volgt de (voorlopig) laatste stap. Of en hoeveel de premie in 2019 stijgt is nog niet bekend. Dit is afhankelijk van de te behalen beleggingsresultaten in het kalenderjaar 2018 en hiermee samenhangende dekkingsgraad. Vooralsnog is de aanname dat de loonsom door de hogere pensioenpremie 1,4 % stijgt. Dit is gebaseerd op de stijging uit 2018.

Voor een deel van deze lastenstijging worden we gecompenseerd via een stijging van de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds.

4.5 Investerings

Basis voor de op te nemen investeringen vormt het geactualiseerde overzicht van investeringen, jaarschijf 2019-2021, uit de begroting 2018. Daarnaast is ook sprake van nieuw aangeleverde investeringswensen (zie ook 2.5.2).

Vervangingsinvesteringen worden, volgens de voorschriften, voor de historische kostprijs opgenomen. Mocht er sprake zijn van hogere of lagere vervangingskosten, dan wordt dit in de begroting toegelicht. Vanaf de begroting 2017 worden ook investeringen met maatschappelijk nut geactiveerd en gedurende de levensduur afgeschreven. Dit is het gevolg van de vernieuwing BBV die met ingang van begrotingsjaar 2017 is doorgevoerd. Dit heeft consequenties voor de jaarlijkse begrotingsruimte.

4.5.1 Vrijval kapitaallasten

Binnen de huidige systematiek van begroten wordt de jaarlijkse vrijval van kapitaallasten niet beschikbaar gehouden voor het doen van nieuwe investeringen. Dit heeft met name financiële gevolgen indien een object nog één of meerdere jaren wordt gebruikt nadat deze al volledig is afgeschreven. De financiële ruimte die hierdoor ontstaat wordt over het algemeen ingezet voor andere onderwerpen, zodat er ten tijde van de daadwerkelijke vervanging naar alternatieve dekking moet worden gezocht.

Bij het opstellen van de meerjarenbegroting 2019-2022 wordt gekeken naar de mogelijkheden om de jaarlijkse vrijval van kapitaallasten wel beschikbaar te houden voor het doen van de betreffende vervangingsinvesteringen.

4.6 Verbonden partijen

In de begroting 2019-2022 worden de vastgestelde meerjarenbegrotingen van de gemeenschappelijke regelingen verwerkt.

Met de “financiële kaderstelling gemeenschappelijke regelingen Hollands-Midden” hanteren de gemeenten in de regio Hollands-Midden een uniform financieel kader voor de jaarlijks toe te passen prijsindexatie in de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen in deze regio. De begrotingen van alle gemeenschappelijke regelingen worden getoetst aan de vastgestelde kaders voor de begroting 2019-2022. De kaders zijn op 23 oktober 2017 vastgesteld door de bestuurlijke klankbordgroep van het financieel overleg van gemeenten in de regio Hollands-Midden.

De kaders zijn onder andere:

- De indexering voor 2019, inclusief nacalculatie voor 2018, bedraagt 2,3% (positief) ten opzichte van 2018;
- Het Gemeentefonds laat in de periode 2019-2022 op basis van de Septembercirculaire 2017 een gematigde reële groei zien. De uniforme taakstelling voor de gemeenschappelijke regelingen als aandeel in een mogelijk neerwaartse ontwikkeling van het gemeentefonds in 2019 bedraagt daarom 0% ten opzichte van 2018;
- Maximering Algemene reserves op standen 01-01-2013 - vervalt.
Dit financieel kaderstellende instrument legt met ingang van de begrotingen 2019 geen beperkingen meer op aan de omvang van de Algemene reserves van de gemeenschappelijke regelingen. De kaderstelling zou zich op dit punt moeten bewegen richting een koppeling met de gehanteerde risicobeheersingssystematiek en de hieruit voortvloeiende behoefte aan weerstandscapaciteit, gebaseerd op een daartoe te nemen besluit van het bestuur van de gemeenschappelijke regeling.

De financiële kaderstelling heeft betrekking op de begrotingen in de periode 2019-2022 van de onderstaande gemeenschappelijke regelingen:

- Veiligheidsregio Hollands Midden
- De Regio Midden-Holland
- Omgevingsdienst Midden-Holland
- Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg/GGD

De begrotingen 2019 van de gemeenschappelijke regelingen die niet in de voorgaande lijst worden genoemd maar waarin de gemeente Krimpenerwaard wel deelneemt, worden ook getoetst aan deze financiële kaderstelling.

De bijstelling van de bijdragen aan verbonden partijen die het gevolg is van de gehanteerde jaarlijks toegestane indexering, is niet opgenomen in deze kadernota, maar wordt rechtstreeks in de meerjarenbegroting 2019-2022 verwerkt. Overige bijstellingen van de bijdragen, onder andere als gevolg van autonome ontwikkelingen, zijn wel meegenomen in het voorliggend document.

4.6.1 Eneco

De gemeenteraad heeft de intentie uitgesproken om de aandelen Eneco te verkopen. De verwachting is dat besluitvorming hierover eind 2018 plaatsvindt. De daadwerkelijke verkoop kan dan in 2019

worden geëffectueerd. Hoewel het definitieve besluit tot verkoop van de aandelen nog niet genomen is, houden we bij het opstellen van de meerjarenbegroting 2019-2022 al rekening met het wegvallen van de jaarlijkse dividendopbrengst met ingang van 2020. In deze kadernota wordt rekening gehouden met een ingroeimodel om het verlies aan jaarlijkse dekkingsmiddelen op te vangen binnen de begroting. Bij het opstellen van de begroting komt het college met een voorstel voor de nadere uitwerking hiervan.

4.7 Financiering

In de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) zijn kaders gesteld voor een verantwoorde, prudente en professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden.

De gemeente streeft ernaar benodigde leningen tegen een zo laag mogelijk rentepercentage aan te trekken en tegelijkertijd de renterisico's te beheersen. Daartoe wordt bij het afsluiten van leningen rekening gehouden met de liquiditeitsbehoefte, rentevisie, kasgeldlimiet (financiering voor een periode van maximaal 1 jaar) en renterisiconorm (financiering periode langer dan 1 jaar).

De ontwikkeling van de financieringspositie is bepalend voor de toekomstige ontwikkeling van de omvang van de leningenportefeuille. De financieringsbehoefte in de komende jaren is sterk afhankelijk van het investeringstempo van reeds beschikbaar gestelde kredieten, het nog op te stellen investeringsprogramma 2019-2022 en tijdige uitvoering van de in de begroting 2018 geactualiseerde bouwgrondexploitaties. In de meerjarenbegroting 2019-2022 wordt rekening gehouden met het aantrekken van een langlopende geldleningen van in totaal € 30 miljoen, waarvan € 10 miljoen in 2019.

In de notitie Rente 2017 van de commissie BBV is ingegaan op de verwerking van de rentelasten en –baten in de begroting en jaarstukken. De omslagrente dient met ingang van 2018 te worden berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa. Het is niet toegestaan om per investering of taakveld de differentiëren in het toe te rekenen rentepercentage. Bij het samenstellen van de jaarstukken is correctie van de omslagrente verplicht gesteld indien de afwijking groter is dan 25%.

In de begroting 2018 is een omslagrente gehanteerd van 1,15%. Voor de meerjarenbegroting 2019-2022 is de te hanteren omslagrente becijferd op 1,1%.

4.8 Programmatisch werken

Programmatisch werken is een manier om opgavegericht te werken. Het college heeft daarom in 2017 en 2018 ambities en doelen geformuleerd voor de programma's: Verandering ruimtelijk domein, Dienstverlening, Gebiedspromotie, Economie en Duurzaamheid. Met het programma Verandering ruimtelijk domein wordt de organisatie en samenleving voorbereid op de komst van de Omgevingswet in 2021. In het programmaplan Dienstverlening staan de projecten en inspanningen die bij gaan dragen aan het halen van een 8 voor de dienstverlening. In het programma Gebiedspromotie wordt opgavegericht gewerkt aan het trekken van 15% meer bezoekers naar de Krimpenerwaard. Met het programma Economie willen we de relatie onderwijs en bedrijfsleven versterken, een beter ondernemers- en vestigingsklimaat creëren en meer effectief en efficiënt samenwerken in de regio. Het programma Duurzaamheid heeft als ambitie om in 2050 de Krimpenerwaard fossiel brandstofvrij, CO2-neutraal en vrij van restafval te laten zijn.

De programmaplannen waarin de ambities zijn uitgewerkt in doelen en projecten zijn in de afgelopen periode ter kennisname naar de gemeenteraad gestuurd. Bij het opstellen van de meerjarenbegroting 2019 wordt gezien of de huidige programma's worden gecontinueerd dan wel moeten worden aangepast. Tevens wordt gezien of er voor het programmatisch werken eventueel een aparte paragraaf in de begroting wordt opgenomen.

4.9 Subsidies

Op 20 februari 2018 heeft de gemeenteraad het nieuwe subsidie instrumentarium en het subsidieplafond 2019 vastgesteld. Hiermee is ook een nieuw proces rond het vaststellen van de subsidieplafonds vastgesteld. Vanaf het subsidiejaar 2020 ziet het proces rond het vaststellen van de

subsidieplafonds er als volgt uit: de gemeenteraad stelt een indicatie van de subsidieplafonds voor 2020 vast in de kadernota 2019. Vervolgens worden de subsidieplafonds 2020 definitief vastgesteld door de raad in de begroting 2019, in november 2018. Op dat moment kunnen de subsidieplafonds worden geïndexeerd op basis van de septembercirculaire 2018. De basis voor de plafonds van 2019 ligt in de toegekende structurele subsidies 2018. Aangezien nog geen ervaring is opgedaan met het nieuwe subsidie instrumentarium, wordt voorgesteld om het indicatieve budget voor de plafonds 2020 op basis van historische gegevens vooralsnog vast te stellen op € 6.105.500. Definitieve vaststelling volgt, zoals aangegeven, bij de begrotingsbehandeling.

In de loop van 2018 zullen de implicaties van het nieuwe instrumentarium duidelijker worden. Voor organisaties die als gevolg van het nieuwe subsidie instrumentarium hun voorheen structurele subsidie kwijtraken en daardoor een continuïteitsprobleem krijgen, dient een afbouwregeling te worden gemaakt. De aard van de afbouwregeling verschilt per organisatie; dit is maatwerk. De financiële impact hiervan is moeilijk in te schatten. Feit is dat er vooralsnog geen geld voor is vrijgemaakt. Daarnaast kan het zijn dat het nieuwe instrumentarium ongewenste effecten heeft die we nu nog niet voorzien. Ook hiervoor geldt dat we per geval moeten bekijken wat de consequenties zijn en op welke manier die zijn te ondervangen. Aan de hand van een evaluatie kan er meer gezegd worden over de gevolgen voor plafonds van 2020.

4.9.1 Aanpassing subsidieplafond

Het Rijk voert per januari 2019 een nieuwe bekostigingssystematiek in voor de specifieke uitkering van de middelen van het onderwijsachterstandenbeleid. Wij ontvangen hierdoor extra geoormerkte middelen voor de wettelijke taak Voor- en Vroegschoolse Educatie. Deze middelen worden geheel aangewend voor de uitvoering van deze taak. De financiering voor deze taak loopt grotendeels middels subsidie. Het subsidieplafond voorschoolse voorzieningen dient daardoor verhoogd te worden. Voor 2019 met € 170.185 en vanaf 2020 structureel met € 246.185.

5. Lokale heffingen, rechten en leges

5.1 Inleiding

De belastingverordeningen worden jaarlijks geactualiseerd. Bij sommige verordeningen zijn er ontwikkelingen te melden die invloed kunnen hebben op de tarieven en/of de kostendekkendheid. Op grond van het nieuwe coalitieakkoord en de vertaling daarvan in een collegeprogramma doen wij u bij de begroting 2019 voorstellen met betrekking tot de mate van kostendekkendheid en de hoogte van de tarieven. Dit betekent ook dat wij in de begroting 2019 ingaan op het, bij de behandeling van de begroting 2018, toegezegde voorstel tot afbouw van de opbrengst hondenbelasting.

5.2 Kostendekkendheid

Uitgangspunt is dat de betreffende heffingen in principe kostendekkend worden, tenzij de kosten aanzienlijk hoger zijn dan bij vergelijkbare gemeenten.

In de paragraaf lokale heffingen bij de begroting 2019 wordt een overzicht met de berekening van mate van kostendekkendheid per heffing opgenomen. Kostendekkendheid houdt in dat de tarieven zodanig vastgesteld moeten worden dat de geraamde baten niet uitgaan boven de geraamde lasten. Deze berekening moet vervolgens worden aangevuld met een inhoudelijke toelichting over de totstandkoming van de tarieven en de beleidskeuzes die daaraan ten grondslag liggen.

Uit het oogpunt van transparantie is voorgeschreven dat deze toelichting bij de legesverordening niet alleen op het niveau van de verordening moet plaatsvinden, maar ook op een meer gedetailleerd niveau, zijnde de onderliggende titels of hoofdstukken. Ook de mate van kruissubsidiëring tussen de titels of hoofdstukken en binnen de titels of hoofdstukken moet worden toegelicht. Dit betekent echter niet dat de afzonderlijke tarieven maximaal 100% kostendekkend mogen zijn.

De methodiek voor de toerekening van overhead bij de berekening van de tarieven is opgenomen in de financiële verordening en wordt in de paragraaf in de begroting nader toegelicht.

Bijlage 1 – Begrotingscirculaire Provincie Zuid-Holland

Uitgangspunten

De minimale uitgangspunten om voor het begrotingsjaar 2019 voor het repressieve toezicht in aanmerking te komen zijn:

1. De begroting 2019 moet naar oordeel van de provincie structureel en reëel in evenwicht zijn of, als dat niet het geval is, moet de meerjarenraming aannemelijk maken dat dit evenwicht in 2022 uiterlijk tot stand wordt gebracht. Er mag hierbij geen sprake zijn van een opschuivend sluitend meerjarenperspectief;
2. De vastgestelde jaarrekening 2017 en de begroting 2019 moeten tijdig, respectievelijk voor 15 juli en 15 november 2018, aan de provincie zijn toegezonden.

Met het begrip “structureel evenwicht” wordt bedoeld dat in de begroting structurele lasten gedekt moeten worden door structurele baten. Hiervoor is het van belang dat uit de begroting duidelijk blijkt welke geraamde baten en lasten structureel van aard zijn en welke incidenteel. Het volgens het BBV verplichte ‘overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten’ en de ‘beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves’ zijn hierbij belangrijke documenten. Het structurele begrotingssaldo wordt ook weergegeven in de begrotingsbrieven die de provincie verstuurt.

Het reëel evenwicht houdt in dat onderzoek wordt gedaan naar de realiteit van de ramingen. Daarbij moeten de begrotingen/meerjarenramingen volledig zijn.

Toetsingsaspecten

- Algemene uitkering, loon en prijscompensatie: minimaal de mei/junicirculaire 2018. De meerjarige berekeningen 2019-2022 van de algemene uitkering uit het gemeentefonds worden ter informatie naar de provincie gestuurd.
- Bezuinigingen, ombuigingen en/of taakstellingen: deze worden beoordeeld op hardheid en haalbaarheid. Dat betekent dat aannemelijk moet worden gemaakt dat er voldoende zekerheid bestaat dat de maatregelen tijdig en volledig gerealiseerd zullen worden. Ook moeten de te treffen bezuinigingsmaatregelen concreet op programmaniveau zijn ingevuld.
Taakstellingen die aan de verbonden partijen, waaronder gemeenschappelijke regelingen, worden opgelegd, worden als niet reëel beschouwd, tenzij de desbetreffende verbonden partij of gemeenschappelijke regeling op bestuurlijk niveau heeft besloten of en hoe deze opgelegde taakstelling daadwerkelijk wordt ingevuld. Aannemelijk moet worden gemaakt dat de verbonden partij de opgelegde bezuinigingsmaatregel concreet invult.
Bezuinigingen op jaarlijks en groot onderhoud van kapitaalgoederen worden alleen als reëel beschouwd als voldoende aannemelijk is gemaakt dat de verlaging van het kwaliteitsniveau van het onderhoud van de kapitaalgoederen niet leidt tot achterstallig onderhoud en/of onveilige situaties.
- Onderhoud kapitaalgoederen: het is belangrijk dat uit de paragraaf blijkt in hoeverre de budgetten voldoende van omvang zijn om het door de raad vastgestelde beleid te kunnen uitvoeren. De paragraaf geeft inzicht in:
 - Het beheerplan. Dit dient actueel te zijn en mag maximaal 5 jaar oud zijn (voor 2019 dus niet ouder dan 2014);
 - Het van toepassing zijnde kwaliteitsniveau;
 - De financiële vertaling van de consequenties van het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau onderhoud in de begroting;
 - Achterstallig onderhoud. Indien hierdoor onveilige situaties worden gecreëerd en sprake is van kapitaalvernietiging is dit onaanvaardbaar en moet dit zo snel mogelijk, maar uiterlijk binnen 4 jaar, hersteld worden.
- Aandachtspunten en aanvullende notities BBV:
De volgende elementen worden ook betrokken bij de beoordeling van de begroting:

Notitie Materiële vaste activa

De commissie BBV heeft deze notitie in december 2017 gepubliceerd. Voor het begrotingsjaar 2019 is de gehele notitie van kracht. De notitie behandelt de wijze van activeren, waarderen en afschrijven van

activa en het onderhoud van kapitaalgoederen. Ook zijn er aandachtspunten voor de financiële verordening opgenomen.

Notitie Incidentele en structurele baten en lasten

In het voorjaar van 2018 wordt de notitie geactualiseerd. Deze geldt naar verwachting voor de begroting 2019.

Financiële kengetallen

Deze kengetallen zijn bedoeld om de gemeentelijke financiële positie inzichtelijker te maken en de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te vergroten. Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. De kengetallen moeten altijd in samenhang worden bezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie van de gemeente.

Specifieke onderwerpen

- Sociaal domein: de transitie van het sociaal domein is afgerond. Gemeenten zijn vanaf 2015 verantwoordelijk voor het uitvoeren van de WMO, Jeugdwet en Participatiewet. Het financieel beleid daarbij wordt steeds duidelijker. Er zijn echter ook nog onzekerheden. Bijna alle Zuid-Hollandse gemeenten hebben nog enkele jaren nodig om de transformatie af te ronden. Hierdoor was het bij de begroting 2018 vaak nog niet mogelijk in te schatten hoe dit op langere termijn financieel zal uitpakken. Het is de rol van de toezichthouder om te beoordelen of de ramingen in de (meerjaren)begroting voor het sociaal domein reëel zijn en welke risico's de gemeente loopt. Bij de beoordeling van de begroting 2019 krijgt sociaal domein daarom specifieke aandacht. Daarbij worden de realisatie van 2016 en 2017, de verwachte realisatie voor 2018 en de verslagen van de accountant betrokken. Uitgangspunt van de provincie is dat in de begroting 2019 de volledige lasten van de 3 decentralisaties worden gedekt met structurele middelen.
- De huidige kaders voor het financieel toezicht zijn vastgelegd in het Gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK) uit 2014. Deze worden in 2019 geactualiseerd en vastgelegd in een nieuw toezichtkader. Hiermee wordt beoogd een verdere stap te zetten in de doorontwikkeling van het financieel toezicht. Aanleiding hiervoor zijn onder andere de toename van de gemeentelijke taken (bijvoorbeeld de decentralisaties in het sociaal domein), de recente vernieuwing van het BBV en een veelheid aan onderzoeken over het thema toezicht, die een impuls hebben gegeven aan de gedachteontwikkeling over het financieel toezicht. Het vernieuwde toezichtkader wordt gebaseerd op drie algemene uitgangspunten:
 - Uniformiteit in de normering
 - Maatwerk: risicogericht en proportioneel
 - TransparantDe verwachting is dat het nieuwe GTK voor het eerst van toepassing zal zijn op de begroting 2020.
- Verbonden partijen zijn steeds belangrijker om maatschappelijke doelen te bereiken. Deze vorm van samenwerking heeft voordelen. Het brengt echter ook financiële risico's met zich mee. Voor een goede balans tussen de voordelen en de risico's is grip en sturing op de verbonden partijen belangrijk. In de paragrafen Verbonden partijen en Weerstandsvermogen en risicobeheersing kan hier aandacht aan worden besteed.
- Ontwikkeling Gebundelde Uitkering (BUG): Eind september 2017 publiceerde het Rijk de voorlopige verdeling bijstandsbudgetten 2018 en de definitieve verdeling 2017. Deze informatie kwam voor veel gemeenten te laat om nog te kunnen verwerken in de primitieve begroting 2018. Voor een aantal Zuid-Hollandse gemeenten heeft deze nieuwe verdeling negatieve gevolgen gehad. Ook voor bijstandsuitkeringen, waarvan BUG onderdeel is, beoordeelt de toezichthouder de realiteit van de geraamd uitgaven en inkomsten op hardheid en haalbaarheid.
- Omgevingswet: de minister van Infrastructuur en Milieu heeft de Tweede Kamer laten weten de Omgevingswet per 1 januari 2021 in te laten gaan. De ingangsdatum van 1 juli 2019 is hiermee van de baan. Met de nieuwe wet zijn het Rijk, de provincies en gemeenten voortaan verplicht een omgevingsvisie te maken. Dit is een strategische visie voor de lange termijn voor de hele fysieke leefomgeving. De gevolgen van de wet zijn groot voor alle gemeenten, zowel organisatorisch als financieel. Het is van belang om hier in de begroting rekening te houden.

Bijlage 2 – Toelichting op nieuw beleid

2.1 Exploitatie

Samenleving

	2019	2020	2021	2022
Incidenteel	-180	-	-	-
Verplichting	-180	-	-	-
Combinatiefuncties	-180	-	-	-
De gemeente Krimpenerwaard neemt deel aan de landelijke regeling Brede Impuls Combinatiefuncties. Vanaf medio 2018 willen we dit realiseren met een uitvoeringsorganisatie voor combinatiefuncties. Historisch is een deel van de middelen voor de combinatiefuncties ingezet ten behoeve van de structurele subsidies van een aantal instellingen. Met de wijziging van het subsidie instrumentarium, zoals vastgesteld in de gemeenteraad van 20 februari 2018, is dit bedrag abusievelijk niet onttrokken aan de subsidieplafonds, die voor 2019 al vastgesteld zijn in de subsidieregelingen. Het betreft € 120.000,- van Stichting Jeugd en Jongerenwerk; € 45.000,- voor de Vlieter openluchtbaden en € 15.000,- vanuit het schooljudoproject. Door ontwikkelingen in het werk van deze instellingen kunnen deze gelden hier niet meer aan onttrokken worden zonder met het bestaande beleid te breken. Vanaf 2020 zal hiervoor een structurele oplossing moeten worden gevonden. De incidentele lasten kunnen worden gedekt uit de Algemene reserve.	-180	-	-	-
Structureel	-378	-467	-556	-645
Wettelijk	-248	-337	-426	-515
Voor- en Vroegschoolse Educatie	-248	-337	-426	-515
Het Rijk voert per 2019 een nieuwe bekostigingssytematiek in voor de specifieke uitkering van de middelen voor het onderwijsachterstandenbeleid. Wij ontvangen hiervoor vanaf 2019 structureel geormerkte middelen voor de wettelijke taak Voor- en Vroegschoolse Educatie. Deze middelen worden geheel aangewend voor de uitvoering van deze taak. De financiering voor deze taak loopt grotendeels middels subsidie. Het subsidieplafond voorschoolse voorzieningen dient dan ook verhoogd te worden. Tegenover de extra lasten ontvangt de gemeente een specifieke uitkering, waardoor dit budgettair neutraal verloopt voor de exploitatie.	-248	-337	-426	-515
Verplichting	-130	-130	-130	-130
Bijdrage RDOG	-130	-130	-130	-130
Naast de jaarlijkse indexering wordt de bijdrage aan RDOG ook verhoogd in verband met gewijzigde parameters (o.a. aantal inwoners en statushouders) en uitbreiding van taken (o.a. Veilig Thuis en Lijkschouw). In de raad van 29 mei jl. heeft u de conceptbegroting 2019 van RDOG behandeld. De hogere bijdrage vormt een last voor de exploitatie.	-130	-130	-130	-130
Eindtotaal	-558	-467	-556	-645

Bedragen x € 1.000

Openbare orde en veiligheid

	2019	2020	2021	2022
Structureel	-171	-171	-194	-194
Verplichting	-171	-171	-194	-194
Bijdrage VRHM	-171	-171	-194	-194
De gemeentelijke bijdrage aan de Veiligheidsregio Hollands Midden is gebaseerd op de zgn. 'Cebeonnorm'. Deze norm is in de Septembercirculaire 2017 opnieuw berekend voor de jaren 2019 - 2021 en bedraagt € 47.632.000,-. De bijdrage voor de gemeente Krimpenerwaard bedraagt vanaf 2019 € 3.126.000,- en vanaf 2021 € 3.150.000,-. In de raad van 29 mei jl. heeft u de conceptbegroting 2019 van VRHM behandeld. Dit leidt tot een aanpassing van het bedrag dat in onze begroting is opgenomen met € 43.000. Dit is nog naast het bedrag in verband met de financiële kaderstelling in Midden-Holland verband (zgn. Strijknorm). Daarnaast was er in de afgelopen jaren sprake van teruggaven van deelnemersbijdragen vanuit de VRHM. Hierdoor was het niet nodig om de volledige bijdrage te ramen. De verwachting is dat er vanaf 2019 geen sprake meer zal zijn van teruggave. We moeten nu dan ook structureel een bedrag van € 127.600,- bijramen. De verhoogde bijdrage leidt tot een extra last voor de exploitatie.	-171	-171	-194	-194
Eindtotaal	-171	-171	-194	-194

Bedragen x € 1.000

Werk en inkomen

	2019	2020	2021	2022
Structureel	-31	-30	-29	-
Verplichting	-31	-30	-29	-
Bijdrage Promen	-31	-30	-29	-
Sinds 1 januari 2017 kunnen werkgevers een vergoeding krijgen voor werknemers met een laag inkomen. Dit heet lage-inkomensvoordeel (LIV). De Belastingdienst keert de vergoeding automatisch uit. Dit verlaagt de loonkosten van deze werknemers en stimuleert bedrijven om hen in dienst te houden of te nemen. In verband met de negatieve effecten van het Lage Inkomensvoordeel (LIV) wordt de jaarlijkse bijdrage aan Promen verhoogd. In de raad van 29 mei jl. heeft u de conceptbegroting 2019 van Promen behandeld. De hogere bijdrage vormt een last voor de exploitatie.	-31	-30	-29	-
Eindtotaal	-31	-30	-29	-

Bedragen x € 1.000

Economie

	Investering	2019	2020	2021	2022
Incidenteel	-	-10	-10	-	-
Verplichting	-	-10	-10	-	-
Snel internet	-	-10	-10	-	-
Met het aannemen van een stimulerende rol inzake snel internet zullen we een beroep moeten doen op externe expertise en ondersteuning. Ruimte voor deze lasten kan worden gevonden binnen bestaande budgetten.	-	-10	-10	-	-
Structureel	-	-	-90	-180	-270
Verplichting	-	-	-90	-180	-270
Dividend Eneco	-	-	-90	-180	-270
De gemeenteraad heeft de intentie uitgesproken om de aandelen Eneco te verkopen. De verwachting is dat besluitvorming hierover eind 2018 plaatsvindt. De daadwerkelijke verkoop kan dan vervolgens in 2019 worden geëffectueerd. Hierdoor ontvangt onze gemeente vanaf 2020 geen dividend meer. Het wegvallen van de dividenduitkering vormt een last voor de exploitatie. Door middel van een ingroeimodel kan het verlies aan jaarlijkse dekkingsmiddelen geleidelijk worden opgevangen binnen de begroting. Bij het opstellen van de begroting wordt dit nader uitgewerkt.	-	-	-90	-180	-270
Eindtotaal	-	-10	-100	-180	-270

Bedragen x € 1.000

Bestuur en dienstverlening

	Investering	2019	2020	2021	2022
Incidenteel	-	-105	105	-	-
Wettelijk	-	-105	105	-	-
Verkiezingen	-	-105	105	-	-
In 2019 staan 3 verkiezingen gepland (Provinciale Staten en Waterschap (1 dag) en het Europees Parlement (1 dag)). In de meerjarenbegroting zijn voor 2019 uitgaven geraamd voor maar 1 dag verkiezingen. Het budget dient daarom opgehoogd te worden. Daarnaast zijn in de meerjarenbegroting in 2020 kosten geraamd voor een verkiezing, terwijl in dit jaar geen verkiezingen plaatsvinden. Dit betekent een gedeeltelijke aframing van het budget (exclusief de jaarlijkse kosten zoals kosten opslag materiaal en abonnementen systemen). Het nadeel in 2019 en het voordeel in 2020 kunnen worden verrekend met de Algemene reserve.	-	-105	105	-	-
Structureel	-	-15	-15	-15	-15
Verplichting	-	-15	-15	-15	-15
Bijdrage Streekarchief	-	-15	-15	-15	-15
Het Algemeen bestuur van het Streekarchief ziet 2019 als een overgangsjaar. Gezien de financiële situatie is besloten om de totale bijdrage voor alle deelnemers voor 2019 te verhogen met € 50.000,-. Voor de gemeente Krimpenerwaard komt dit neer op een extra bijdrage van € 14.747. In de raad van 29 mei jl. heeft u de conceptbegroting 2019 van het Streekarchief behandeld. De hogere bijdrage vormt een last voor de exploitatie.	-	-15	-15	-15	-15
Eindtotaal	-	-119	90	-15	-15

Bedragen x € 1.000

Financiën en algemene dekkingsmiddelen

	Investering	2019	2020	2021	2022
Structureel	-	-176	-309	-498	-591
Noodzakelijk	-	-136	-269	-457	-477
Extra bode	-	-48	-48	-48	-48
De huidige formatie van 7 FTE bodes blijkt niet voldoende om de vier gemeentehuizen tijdens werkuren te bezetten. Buiten reguliere werktijd wordt een onverwacht groot aantal uren gemaakt door het toenemende aantal avondvergaderingen en huwelijken. Compensatie van deze gemaakte uren leidt tot de bovengenoemde onderbezetting. Dit loonkosten vormen een last voor de exploitatie.	-	-48	-48	-48	-48
Rentelasten	-	-88	-221	-409	-429
In de Wet financiering decentrale Overheden (Wet Fido) zijn kaders gesteld voor een verantwoorde, prudente en professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden. De gemeente streeft ernaar benodigde leningen tegen een zo laag mogelijk rentepercentage aan te trekken en tegelijkertijd de renterisico's te beheersen. Daartoe wordt bij het afsluiten van leningen rekening gehouden met de liquiditeitsbehoefte, rentevisie, kasgeldlimiet (financiering voor een periode van maximaal 1 jaar) en renterisiconorm (financiering periode langer dan 1 jaar). De ontwikkeling van de financieringspositie is bepalend voor de toekomstige ontwikkeling van de omvang van de leningenportefeuille. Ten aanzien van de meerjarenbegroting 2019-2022 wordt vooralsnog rekening gehouden met het aantrekken van langlopende geldleningen van in totaal € 30.000.000,-. De gepresenteerde lasten zijn gebaseerd op de huidige bekende cijfers. De financieringsbehoefte in de jaren 2019 tot en met 2022 kan fluctueren en is sterk afhankelijk van het nog op te stellen investeringsprogramma 2019-2022, de actualisatie in 2018 van de actieve bouwgrondexploitaties, maar ook van de ambities is het nieuwe coalitieakkoord. De rentelasten vormen (deels) een last voor de exploitatie.	-	-88	-221	-409	-429
Verplichting	-	-40	-40	-40	-114
Bijdrage SVHW	-	-40	-40	-40	-40
Naast de jaarlijkse indexering stijgt de bijdrage aan SVHW als gevolg van de nieuwe tariefstructuur (aanslag regels Diftar) en areaaluitbreiding. In de raad van 29 mei jl. heeft u de conceptbegroting 2019 van SVHW behandeld. Deze verhoging wordt doorbelast in diverse tarieven.	-	-40	-40	-40	-40
Inzet slappe bodemmiddelen ten behoeve van Riolering	-	-	-	-	-74
Om de stijging van het tarief voor de rioolheffing te dempen worden de slappe bodemmiddelen vanuit de Algemene uitkering via een ingroeimodel van zeven jaar ingezet ter dekking van een deel van de kosten van Riolerings. Dit conform besluitvorming van de Raad op 1 november 2016 aangaande het verbreed GRP Krimpenervaard. Consequentie is dat er tot en met 2023 jaarlijk ca. € 74.000 extra ten laste van de exploitatie komt en dat de betreffende middelen niet meer beschikbaar zijn als dekkingsmiddel binnen de overige exploitatie van de begroting. Dit vormt een last voor de exploitatie.	-	-	-	-	-74
Eindtotaal	-	-176	-309	-498	-591

Bedragen x € 1.000

Lasten ICT

Ten behoeve van verschillende ICT-gerelateerde onderwerpen is bijstelling van het budget nodig. Dit betreft onder andere aanpassingen in verband met de digitale veiligheid, maatregelen in het kader van de Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur (GGI – Digitale Agenda 2020) en onderhoudskosten voor hard- en software. Omdat het hier om diverse relatief kleinere bedragen gaat, die meerdere programma's betreffen, worden ze niet nader toegelicht en zijn ze in onderstaand overzicht getotaliseerd.

	2019	2020	2021	2022	Dekking
Incidenteel	-25	0	0	0	
Lasten ICT	-25	0	0	0	Reserve
Structureel	-42	-42	-42	-42	
Lasten ICT	-42	-42	-42	-42	Exploitatie
Eindtotaal	-67	-42	-42	-42	

Bedragen x € 1.000

Kapitaallasten

Een aantal van de aan te vragen investeringen (zie 2.5.2) leidt tot extra kapitaallasten. In onderstaand overzicht is per programma aangegeven welk bedrag dit per jaar betreft.

	2019	2020	2021	2022	Dekking
Kapitaallasten	0	-37	-41	-261	
Samenleving	0	-21	-20	-20	Reserve
Duurzaamheid, Infrastructuur en Milieu	0	-14	-19	-18	Exploitatie
Financiën en algemene dekkingsmiddelen	0	-2	-2	-222	Exploitatie
Eindtotaal	0	-37	-41	-261	

Bedragen x € 1.000

2.2 Investerings

De in het onderstaande genoemde investeringsbedragen hebben niet direct invloed op het saldo van de exploitatie. De investeringen worden in een aantal jaren afgeschreven en dit leidt tot jaarlijkse kapitaallasten (rente + afschrijving) die in de exploitatie worden meegenomen. Voor een aantal investeringen geldt dat de kapitaallasten kunnen worden gedekt, ten laste van reserves, tarieven of anderszins. Eventuele dekking is bij de toelichting op de investering aangegeven.

Samenleving

	Investering	2019	2020	2021	2022
Incidenteel	-4.259	-1.068	-906	-712	-1.573
Noodzakelijk	-385	-235	-50	-50	-50
Groot onderhoud sportvelden	-185	-185	-	-	-
Er is groot onderhoud nodig aan het pupillenveld van FC Perkouw. Dit betreft het vervangen van de top laag van het kunstgrasveld, enkele terreininrichtingselementen en de drainage. De kosten hiervoor zijn inclusief BTW. Het veld moet voldoen aan de eisen van de sportbond, om het te kunnen bespelen.	-100	-100	-	-	-
De kapitaallasten worden gedekt uit de reserve Sport.					
Er is groot onderhoud nodig aan veld 4 van VV Spirit te Ouderkerk aan den IJssel. Dit betreft het vervangen van het natuurgrasveld, enkele terreininrichtingselementen en de drainage. De kosten hiervoor zijn inclusief BTW. Het veld moet voldoen aan de eisen van de sportbond, om het te kunnen bespelen.	-85	-85	-	-	-
De kapitaallasten worden gedekt uit de reserve Sport.					
Vervangen verouderde plantvakken	-200	-50	-50	-50	-50
Plantvakken zijn onderhevig aan veroudering en hebben een gelimiteerde levensduur. Om de vereiste beeldkwaliteit van deze plantvakken te behouden is periodieke vervanging nodig.	-200	-50	-50	-50	-50
In het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte 2018-2021 is met de financiële consequentie geen rekening gehouden. De voorziening is vooralsnog toereikend. Bij een nieuw IBOR wordt bepaald of de storting bijgesteld moet worden.					
Verplichting	-3.874	-833	-856	-662	-1.523
Onderhoud gebouwen	-3.874	-833	-856	-662	-1.523
Het te voeren bedrag is bestemd voor het verrichten van groot onderhoudswerkzaamheden conform het door de raad in juli 2017 vastgestelde meerjaren onderhoudsplan voor de jaarschijven 2019 - 2022.	-3.874	-833	-856	-662	-1.523
De lasten worden gedekt uit de voorziening Onderhoud gebouwen.					
Eindtotaal	-4.259	-1.068	-906	-712	-1.573

Bedragen x € 1.000

Openbare orde en veiligheid

	Investering	2019	2020	2021	2022
Incidenteel	-3.591	-1.204	-2.387	-	-
Verplichting	-3.591	-1.204	-2.387	-	-
Terugkoop brandweerkazernes	-3.591	-1.204	-2.387	-	-
Met de regionalisering van de brandweer is een aantal brandweerkazernes verkocht aan de regio om zodoende een BTW-voordeel te behalen. Met de verkoop is er een terugkoopverplichting opgenomen voor de gemeenten. In de komende jaren moeten vier kazernes worden teruggekocht. Dit betreft:	-3.591	-1.204	-2.387	-	-
- Bergambacht (2018/2019)					
- Haastrecht (2020)					
- Krimpen a/d Lek (2020)					
- Lekkerkerk (2024)					
Over de terugkoop van de kazernes is een principe uitspraak gedaan door het college. Het college is voornemens om de kazernes niet terug te kopen. Desondanks kunnen we op dit moment niet anders dan uitgaan van de gemaakte afspraken en moeten we budget reserveren voor de terugkoop van de kazernes.					
Naar verwachting komt in het najaar 2018 meer duidelijkheid over het standpunt mbt terug-/verkoop kazernes door de Veiligheidsregio.					
In principe verloopt dit kostenneutraal en worden de jaarlijkse lasten gedekt uit de verhuurafspraken met de Veiligheidsregio.					
Eindtotaal	-3.591	-1.204	-2.387	-	-

Bedragen x € 1.000

Duurzaamheid, infrastructuur en milieu

	Investering	2019	2020	2021	2022
Incidenteel	-1.383	-1.341	-42	-	-
Noodzakelijk	-1.160	-1.118	-42	-	-
Materieel gladheidsbestrijding	-84	-42	-42	-	-
De gemeente heeft zeven zoutstrooiers in eigendom. Een tweetal zoutstrooiers is technisch en financieel afgeschreven. Als gevolg van de leeftijd nemen de reparatie- en onderhoudskosten toe. Om de gladheidsbestrijding adequaat uit te voeren is bedrijfszeker materieel nodig. In 2018 wordt het gemeentelijk wagenpark vervangen en verduurzaamd. Daarop volgend wordt een actueel beheer- en vervangingsplan voor het complete voertuig- en materieelpark opgesteld. De kapitaallasten vormen een last voor de exploitatie.	-84	-42	-42	-	-
MJOP Wegen	-400	-400	-	-	-
In het meerjaren onderhoudsplan (MJOP) zullen voor 2020 integrale projecten staan om uit te voeren. De voorbereiding van deze projecten moeten in 2019 gedaan worden door IBKW en andere externe ingenieursbureau's. Deze voorbereidingskosten (10%) moeten in de begroting van 2019 worden opgenomen. Deze systematiek is in lijn met vorig jaar.	-400	-400	-	-	-
De lasten worden gedekt uit de voorziening IBOR.					
Ondergrondse containers	-76	-76	-	-	-
10 jaar geleden heeft de toenmalige gemeente Bergambacht ondergrondse containers voor restafval gekocht bij de firma Envipro. De 9 containers die er nu nog staan zijn in een zeer slechte staat. De containers moeten daarom eerder dan de geplande afschijfingstermijn van 12 jaar worden vervangen. De firma Envipro is failliet waardoor geen verhaal meer kan worden gehaald. De kosten voor 9 nieuwe ondergrondse containers voor restafval bedragen € 75.500,-.	-76	-76	-	-	-
De kapitaallasten worden gedekt uit de tarieven afvalstoffenheffing.					

Bedragen x € 1.000

	Investering	2019	2020	2021	2022
vGRP	-600	-600	-	-	-
In het meerjaren onderhouds programma (MJOP) zullen voor 2020 projecten worden gepland om uit te voeren. De voorbereiding van deze projecten moeten in 2019 worden gedaan door IBKW of andere ingenieursbureau's. Deze voorbereidingskosten (10%) moeten in de begroting 2019 worden opgenomen. Deze systematiek is in lijn met vorig jaar. De kapitaallasten worden gedekt vanuit de opbrengst rioolheffing.	-600	-600	-	-	-
Wettelijk	-120	-120	-	-	-
Bediening brug Haastrecht	-120	-120	-	-	-
De ophaalbrug in Haastrecht wordt bediend vanaf de oude bedieningcentrale in Nieuwegein. Deze bedieningcentrale wordt in 2019 vernieuwd en dient te voldoen aan een hoger veiligheidsniveau. In dat kader moeten ook de bedieningselementen op de brug (plc's en bedieningskast, enz) alsmede de verbinding tussen Haastrecht en Nieuwegein worden opgewaardeerd. Deze aanpassingen zijn vereist om de veiligheid te kunnen waarborgen. De jaarlijkse kapitaallasten vormen een last voor de exploitatie.	-120	-120	-	-	-
Verplichting	-104	-104	-	-	-
Baggeren	-104	-104	-	-	-
Abusievelijk is vanuit het vastgesteld Baggerplan 2017-2029 de jaarschijf 2019 niet gevoteerd. Jaarschijf 2019 dient alsnog gevoteerd te worden. Op basis van de laatste versie van het baggerplan, is een krediet nodig van € 103.525,-. De lasten worden gedekt uit de voorziening IBOR.	-104	-104	-	-	-
Eindtotaal	-1.383	-1.341	-42	-	-

Bedragen x € 1.000

Financiën en algemene dekkingsmiddelen

	Investering	2019	2020	2021	2022
Incidenteel	-2.581	-217	-657	-1.140	-568
Noodzakelijk	-2.581	-217	-657	-1.140	-568
Investeringen ICT	-80	-80	-	-	-
Bestaande koppelMakken burgerzaken worden vervangen door koppelMakken met eigen e-diensten van Centric. De kapitaallasten worden gedekt uit de reserve I&A.	-18	-18	-	-	-
Het ommantelen en wegwerken van kabels draagt bij aan de persoonlijke veiligheid (ARBO-vereisten). Er wordt voorkomen dat mensen struikelen, kabels worden losgetrokken en PC's beschadigen. Risico's op ARBO gebied zijn (financieel) enorm. De kapitaallasten worden gedekt uit de reserve I&A.	-22	-22	-	-	-
Op de gemeentewerven worden 2 stuks A0 plotters gebruikt. Deze maken nog geen deel uit van het MJOP van S&I. Deze plotters zijn voor BOR belangrijk voor het produceren van uitvoeringstekeningen voor de aansturing van uitvoerende aannemers. BOR wil één van deze plotters in 2019 vervangen. Dit gezien de ouderdom en slechte bedrijfszekerheid. De kapitaallasten vormen een extra last voor de exploitatie.	-10	-10	-	-	-
Aanschaf en implementatie BGT (basisregistratie grootschalige topografie) beheerssoftware. Het betreft verbetering van uitvoering van nieuwe wetgeving. De kapitaallasten worden gedekt uit de reserve I&A.	-30	-30	-	-	-
Meerjarenonderhoudsplan I&A	-2.502	-137	-657	-1.140	-568
In het vorig jaar vastgestelde meerjarenonderhoudsplan zijn de investeringen en onderhoudskosten van de automatisering en informatievoorziening van de gemeente opgenomen.	-2.502	-137	-657	-1.140	-568
Eindtotaal	-2.581	-217	-657	-1.140	-568

Bedragen x € 1.000